

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΟΙΝΑΠΟΘΗΚΗΣ

(Αποκρηάτικη ιστορία)

Β'

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου και τέλος)

«Η κυρία ήταν κίτρινη σαν νεκρή.»

«Από την προπαραμονή, ο κύριος έλειπε στην πρωτεύουσα της έπαρχίας.»

«Όλη την ημέρα ο Στέφανος την πέρασε επιβλέποντας τους εργάτες που εκλάδευαν. Ήρθε η νύχτα και ο κύριος δεν είχε ακόμα επιστρέψει. Σάν σχολάσαν οι εργάτες, ο Στέφανος γύρισε στον πύργο. Ο καιρός είχε χαλάσει και ο αέρας ούρλιαζε έξω, τσάκιζε τὰ δέντρα και θροντοχτυπιότανε, άπάνω, στου πύργου τὰ ντουβάρια.»

«Θά κοντεύαν μεσάνυχτα, όταν έγύρισε ο κύριος από τη χώρα.»

«Ζήτησε τη γυναίκα του. Δεν ήτανε στον πύργο. Τη ζήτησε από δω, τη φώναξε από κεί. Μιλιά!»

«Ίσως, σκέφθηκε, θά πήγε να ιδη άν είναι όλα εν τάξει στις αποθήκες κάτω.»

«Επήρε ένα φαναράκι και κατέβηκε.»

«Η κυρία ήταν πράγματι στην αποθήκη. Την άκουσε να μιλάει και την κάλεσε. Εκείνη δεν απήντησεν άμέσως, σε λίγο όμως έτρεξε και τον άγκάλιασε.»

—Με ποιόν είσαι αυτού ;
τη ρώτησε.

—Με κανέναν.

—Μά, σάν σε κάποιον νάκανες παρατηρήσεις!

—Εγώ; Όχι! Σε κανέναν. Όλα είναι εν τάξει. Πάμε άπάνω στο σπίτι μην κρυώσης.

—Μά εγώ σ' άκουσα να μιλάς. Μόνη ήσουνα;

—Μονάχη!

—Τότε τί έλεγες μονάχη σου;

—Τίποτα!... Ήμωνα στενοχωρημένη, γιατί άργησες. Πάμε, στο σπίτι, τί καθόμαστε εδώ.

—Έχουμε καιρό ακόμα! Άφησε να ιδω κι' εγώ, αν είν' όλα εν τάξει εδώ μέσα.

Και μπήκε μέσα, στο βάθος της αποθήκης και προχώρησεν ανάμεσα από δυο γραμμές μαύρων βαρελιών, βαρειών και σκοτεινών που ή μπρούτζινες ή κάνουλες των γυάλιζαν στο φως του φαναριού.

Καθώς κύταζε έτσι με προσοχή, άξαφνα σάν κάτι να του κίνησε την περιέργεια, στάθηκε λίγο, και έπειτα γύρισε και είπε στην γυναίκα του.

—«Α! θρήκα τον λόγο που σε έκανε να διαμαρτύρεσαι, κυρία. Αυτός ο Στέφανος είναι ξεχασμένος. Ή πόρτα ενός βαρελιού είναι άνοιχτή. Και το βαρέλι

τουτο είναι άδειανό. Έπειτα το βαρέλι που είναι από πάνω τρέχει. Πώς δεν το είδε ο άφηρημένος; Στάσου να κλείσω μια στιγμή τη βαρελόπορτα...»

Καθώς όμως έκλεινε την πόρτα, άκουσε ένα θόρυβο από μέσα.

—Τί συμβαίνει εδώ πέρα; είπε μόνος του.

Και πλησίασε στην τρύπα το φανάρι.

—Μά είσαι κουρασμένος, του είπε η γυναίκα του. Έλα να πάμε σπίτι.

—Νά πάω σπίτι και ν' αφήσω να τρέχει το κρασί; Αν δεν ενδιαφερθώ εγώ για την περιουσία μου, ποιός θέλεις να ενδιαφερθη; Οι εργάτες ποῦνε ξένοι!...

—Έλάτε γρήγορα, τρεις από σάς, εδώ...»

Και ανέβηκε άπάνω στο πατάρι.

—«Α, το άπάνω βαρέλι τρέχει, είπε. Μια στιγμή, να το άδειάσω στ' άποκάτω που είναι άδειανό. Θα τους ξυπνήσω τους τεμπέληδες και θα τους θάλω τις φωνές για να μάθουν να προσέχουν άλλο τε.»

Και με δυνατή φωνή, φώναξε από το παραθυράκι κατά την άλλη κάμαρη, όπου κοιμόντουσαν οι εργάτες.

—Έλάτε γρήγορα, τρεις από σάς δω πέρα!

Τρεις εργάτες έτρεξαν.

«Έβαλαν τη σωλήνα που μετάγγιζαν το κρασί στο γεμάτο το βαρέλι και την άκρη της στο άδειανό.»

—Έμπρός, φώναξεν ο κύριος, και το κρασί άρχισε άφθονο να χύνεται. Μόλις άρχισε να πέφτη μέσα το κρασί ένας άιαστεναγμός άκούστηκε από μέσα από το άδειανό βαρέλι. Οι εργάτες σταθιγκαν μια στιγμή.

—Έμπρός, έμπρός, τί κάθεσθε;... Τους φώναξεν ο κύριός τους.

«Εκείνοι ξανατρόμπαραν το κρασί, όταν μια, πιο δυνατή φωνή άκούστηκε τη φορά αυτή από μέσα από το βαρέλι.»

Οι εργάτες τρομαγμένοι στάθηκαν.

—Έμπρός τους είπε εκείνος, τί χασομεράτε;

—Δεν άκούσατε;

—Τί; Ο αέρας σκούζει στα δέντρα και τὰ κάνει να μουγγρίζουν!... Τελειώστε γρήγορα να κοιμηθούμε άπόψε!...

Σε μια ώρα το βαρέλι γέμισε.

—Καλά, πηγαίνετε να κοιμηθήτε τώρα, είμαι εύχαριστημένος από σάς!

Και έπειτα γυρίζοντας προς την γυναίκα του:

—Κυρία, πάμε στο σπίτι, άφου θέλεις!

«Άλλά η γυναίκα του ήταν πεσμένη κάτω, κίτρινη σαν νεκρή και λιποθυμισμένη...»

Και την άλλη ημέρα ο κύριος χάθηκε από τον πύργο...

«Εδώ ή γρηά σώπασε.»

Μ' αυτά, της λέω της γρηάς, τίποτε δεν καταλάβαμε.

—Πώς δεν καταλάβατε; Δεν καταλάβατε ότι η κυρία άντά-

μωνα τον Στέφανο κάτω στην κρασαποθήκη, ότι εκείνη τη θραδυά που τους πρόφτασεν ο κύριος, ο Στέφανος για να μην τους καταλάβη κρύφθηκε μέσα στο άδειανό βαρέλι; Εκείνος τον κατάλαβε, ίσως τον είδε από τη πορτούλα και τον έπνιξε μέσα στο κρασί, που άδειασε, απ' τ' άλλο βαρέλι, επί τούτω!...

—Και ο κύριος τί έγινε;

—Ούτε ξανακούστηκε. Στον πύργο, καθώς λέγαν οι παλαιοί, έμεινεν η κυρία, ως που μαράθηκε και πέθανε.

—Και ο τάφος εκείνος είναι του Στεφάνου;

—Ο τάφος είναι του Στεφάνου, αλλά ο Στέφανος δεν είν' εκεί.

—Άλλά που είναι;

—Ε, μωρέ παιδιά και νάχαμε και μια «μπυμπούνα» να πηδάμε!

Και ο Ναούμης ο Άποζαριανός, πήρε τον μαστραπά και το φανάρι.

«Η Νέττα του Φασουλά βάφει τὰ φρύδια της!»

—Μέσα στο θαρέλι. Από τότε, καθώς λένε, κλειδώθηκε η αποθήκη και άνθρωπος δεν πάτησε εκεί. Η κυρία έφτιασε αυτόν τον μεγάλο τάφο στ' όνομά του και πήγαινε και έκλαιγε, και έκλαιγε και παρηγοριά δεν είχε.

—Και πού τὸ ξέρεις ὅτι εἶν' ὁ Στέφανος ἀκόμα στὸ θαρέλι;

—Ἐπειτα ἀπὸ χρόνια ἀρκετά, σάν ἦταν γέρος ὁ παππούς μου, ἦρθε ὁ δήμαρχος καὶ ὁ παπᾶς τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ, γιὰ νὰ θεβαιώσουνε τὸ πρᾶγμα. Τὸς κάλεσε ὁ παππούλης μου, γιὰτὶ ἀκούγε βόγγους μέσα στὴν ἀποθήκη καὶ κάθε παραμονὴ ἀποκρηᾶς, οἱ βόγγοι γινόντουσαν φωνές καὶ θρῆνοι. Ἀνοίξανε λοιπὸν τὸ σκέπασμα τοῦ θαρελιοῦ καὶ τὸν εἶδαν σάν ὀλοζώντανο στὸν πάτο τοῦ κρασιοῦ, μὲ μάτια γουρλωμένα. Ὁ παππούς ράντισε τὸ κρασί μὲ ἄγιασμό καὶ τὸ κρασί καθάρισε σάν κρύσταλλο καὶ τότε εἶδαν τὸν Στέφανο, πολὺ καλὰ καὶ καθαρὰ, νὰ κλείνη τὰ γουρλωμένα μάτια του, νὰ σταυρωῖ τὰ χέρια του στὸ στήθος καὶ ν' ἀπλώνεται καλὰ σάν ν' ἀναπαύτηκε...

Ἀπὸ τότε ἡ κρασαποθήκη πάλι μανταλώθηκε καὶ κανένας δὲν ξαναπάτησε ἐκεῖ, ἀλλὰ οὔτε φωνές καὶ θρῆνοι ἀκούστηκαν!... Μόνον κάθε παραμονὴ ἀποκρηᾶς, τὴν ἡμέρα πού ἔγινε τὸ κρίμα, κάτι φωνάζει ἀπὸ κεῖ, ἀλλὰ ποιὸς τολμᾶει νὰ πλησιάσει;...

—Καὶ τὸ πτώμα μένει ἀκόμα στὸ θαρέλι;

—Στὸ θαρέλι, κύριε!...

Σκέφθηκα ὅτι ὅλη ἡ διήγησις αὐτὴ θὰ ἦταν καμμιά πονηριά τῶν θυρωρῶν, νὰ πίνουν τὸ κρασί μονάχοι! Χαιρέτησα καὶ ἔφυγα.

Πήγαμε καὶ περάσαμε δυὸ-τρία καλοκαίρια στὸ κτήμα. Τίποτε τὸ ἐξαιρετικό. Ἀλλὰ καὶ κανεὶς δὲν πήγαινε στὴν ἀποθήκη. Προπέρυσι εἶπα νὰ μαζέψω μερικοὺς Καστοριανούς, νὰ πάμε νὰ γιορτάσουμε ἀποκρηᾶς στὸ κτήμα καὶ νὰ κάνουμε ἔτσι καὶ Κούλουμα στὴν ἐξοχή, πού παρ' ὀλίγο νὰ τὰ λημονήσουμε κεῖ πέρα στὸ Παρίσι.

Τὸ Σάββατο τῆς παραμονῆς, πού μεῖς τὸ λέμε Ψυχοσάββατο, ἡ γυναίκες μας δὲν ἠθελαν νὰ πιάσουνε δουλειά, γιατί:

ἀνάθεμα πού δούλεψε
τὰ τρία τὰ Σαββάτα,
Κρεατινῆς, τῆς Τυρινῆς
καὶ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων.

Τότε ἐγὼ θυμήθηκα τὴν ἱστορία τοῦ Στεφάνου, τοὺς τὴ διηγίθηκα καὶ τοὺς πρότεινα ν' ἀνάψουμε ἓνα καντήλι στὸν λημονημένο τάφο του, πού ἦταν τόσα χρόνια τώρα ἀδιάσπαστος, ἀκλαυτος καὶ ἀψαλτος. Ἀνοίξαμε τὴν ἀποθήκη, πού μύριζε μούχλα, εἶδαμε τὰ θαρέλια ἀραιοσμένα στὸ σκοτάδι καὶ εἶδαμε καὶ τὸ θαρέλι τοῦ ἐγκλήματος. Μούχλα καὶ ὑγρασία. Βάλαμε μέσα στίς χαλασμένες πέτρες καὶ τὰ χόρτα τοῦ τάφου τὸ καντήλι καὶ τὴν ἄλλη μέρα γιορτάσαμε τὴν ἀποκρηᾶς Καστοριανὰ. Εἶπαμε καὶ ἀποκρηᾶτικὰ Καστοριανὰ τραγοῦδια. Εἶπαμε καὶ τῆς Νέττας τὸ τραγοῦδι:

Ὁ ἥλιος βασιλεύει
στὰ παραθύρια τῆς,
Κ' ἡ Νέττα τοῦ Φασούλα
βάφει τὰ φρούδια τῆς...

Καὶ νύχτώσαμε χορεύοντας κι' ὄλο θυμόμαστε τὴ Καστοριανὰ, τὴς πῆτες τῆς, τὴς ἀποκρηᾶτικες καὶ τὴς «μπαμποῦνες» τῆς.

—Ἐ, μωρὲ παιδιὰ καὶ νάχαμε ἐδῶ καὶ μιὰ «μπαμποῦνα» νὰ πηδᾶμε!

Θὰ ἦταν ἡ ὥρα περασμένη, ὅταν εἶδαμε ὅτι μᾶς εἶχε τὸ κρασί σωθῆ:

—Καὶ τώρα τί θὰ κάνουμε χωρὶς κρασί;

Τότε σηκώθηκε ὁ Γέρω-Ναούμης ὁ Ἀποζαρινός, πού εἶχε ἔρθει πρὸ πολὺ στὸ κέφι καὶ μᾶς εἶπε:

—Ἐννοια σας καὶ θὰ πάω νὰ σᾶς φέρω ἐγὼ κρασί ἀπὸ τοῦ Στεφάνου τὸ θαρέλι.

Ὅλοι κρυώσαμε στὰ λόγια τοῦτα, ἀλλὰ ὁ γέρω-Ναούμης πού εἶνε ἓνα χονδροκέφαλο ἀγύριστο, ἀναψε ἓνα φανάρι καὶ κατέβηκε. Νομίσαμε πὼς μᾶς τὸ κάνει ἐπὶ τούτω καὶ πὼς θὰ ἔπαιρν' κρασί ἀπὸ τὸν θυρωρὸ, γιὰ νὰ μᾶς φέρη.

Πέρασε λίγη ὥρα.

Τὸ τραγοῦδι μας ἡμεῖς καὶ τὸν Καστοριανὸ χορὸ μας.

Ὅταν ἀνοίγη ἡ πόρτα καὶ μπαίνει κίτρινος καὶ τρομαγμένος ὁ Ναούμης ὁ Ἀποζαρινός, κρατῶντας τὸ ποτήρι κατακόκκινο, μὲ τὰ χέρια του πού ἔτρεμαν καὶ ἦσαν καταματωμένα.

—Αἷμα! Αἷμα! φώναξε κοντανασαίνοντας, σάν ἔτοιμος νὰ ξεψυχήση.

Ὅλοι ἐπαγώσαμε στὴ θέσι μας καὶ σταμάτησαν τὰ τραγοῦδια καὶ ἡ χαρὲς!...

—Αἷμα!... Ἀμα ἀνοίξα τὴν κάνουλα, ἀντὶ νὰ βγῆ κρασί ἀπὸ τὸ θαρέλι βγήκε αἷμα... Τσακίστηκα νὰ βγῶ!... Πὼς ἔφυγα δὲν εἶδα... Καὶ κάτι μέσα μούγγριζε σάν νάσφαζαν γελάδι!...

Ἀπὸ τότε δὲν ξαναπάτησα στὸν πύργο κι' οὔτε θὰ ξαναπάω

ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΤΟΥ «ΜΠΟΥΚΕΤΟΥ» ΤΟΥ Κ. Ν. ΤΣΕΛΕΜΕΝΤΕ

ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΜΑΣ ΦΑΓΗΤΑ

ΚΑΒΟΥΚΙΑ ΑΣΤΑΚΟΥ ΠΙΛΑΦΙ

(ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ)

Ἀφοῦ θράση ὁ ἀστακός, θγάζουμε τὰ ψαχνὰ καὶ τὰ τρῶμε μὲ σάλτσα λαδολέμονο, τὰ δὲ καθούκια τὰ σπάζουμε σὲ μικρότερα κομμάτια καὶ τὰ καθουρδίζουμε μὲ ἀρκετὸ λάδι, προσθέτοντας καὶ ἓνα-δυὸ κρεμμύδια, κομμένα ψιλὰ. Ἀμα ξανθίσουν ρίχνουμε λίγο νερὸ, ντομάτα ἀρκετὴ, ἐπίσης δὲ καὶ ἀφθονα μυρωδικὰ: δυόσμο, ἀνιθο, μαϊντανό, κομμένα ψιλὰ, λίγη κανέλα, γαρίφαλο, ἀλάτι, μαῦρο πιπέρι, κόκκινο πιπέρι, λίγο γαρύφαλο. Ἀμα πάρουν μερικὲς θράσεις, ρίχνουμε καὶ τὸ ρύζι μετρώντας τὴν ἀναλογία δυόμισυ ζωμὸν καὶ ἓνα ρύζι, διὰ νὰ μὴ γίνῃ πολὺ στεγνὸ τὸ πιλάφι, ἀλλὰ νὰ μοιάζῃ σάν ἀραιὸς λαπάς (Ἐστάλη ὑπὸ τοῦ κ. ΓΕΩΡ. Φ.)

ΝΤΑΒΟΥΛΗ

(ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ)

Βάζουμε σὲ μικρὸν νταβᾶν (ἐξ οὗ καὶ νταβούλη), ἀφοῦ ἀλειφθῆ πρῶτα μὲ βούτυρο, μιὰ στρῶσι ντομάτες φέτες χονδρές, ἀπ' ἐπάνω μιὰ στρῶσι ἄσπρο τυρὶ φέτα, κομμένο καὶ αὐτὸ φέτες, ἐπάνω τῶν δὲ ἄλλη στρῶσιν ντομάτες, ραντίζοντάς τες μὲ βούτυρο. Κατόπιν πασπαλίζουμε ἀλάτι, πιπέρι καὶ μαϊντανό ψιλὸ καὶ τὰ ψήνουμε σὲ δυνατὸ φούρνο. Σερβίρεται δὲ μάλλον μὲ μεζέδες τὸ φαγητὸν αὐτό.

ΝΤΑΒΟΥΛΗ ΜΕ ΚΡΕΑΣ

Γίνεται ἀκριβῶς ὅπως τὸ ἀνωτέρω μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι προσθέτουμε καὶ κρέας καὶ κατὰ προτίμησιν μοσχαράκι ἀπὸ παχὺ μέρος. Κόβετε φέτες τὸ κρέας ἢ μικρὰ κομματάκια καὶ τὰ στρώνετε ἀναμεταξὺ μὲ τὴς ντομάτες καὶ τὸ τυρὶ.

(Ἐστάλησαν ὑπὸ τῆς κυρίας ΔΕΣ. ΜΑΡΚΟΥ)

ΑΡΝΙ ΚΡΕΜΜΥΔΑΤΟ ΦΟΥΡΝΟΥ

(ΜΩΡΑ·ΙΤΙΚΟ)

Τώρα πού τὰ ἀρνιά εἶνε μικρὰ, παίρνουμε κομμάτια στήθους καὶ σβέρκους κομμένους, ὅπως γιὰ τὸν καπαμά. Βάζουμε γιὰ μιὰ ὀκᾶ ἀρνὶ ὡς μιὰ ὀκᾶ κρεμμύδια. Καθαρίζονται καὶ κόβονται καὶ τὰ κρεμμύδια σὲ χοντρές φέτες καὶ ἀνακατεύονται μέσα στὸ ταψὶ μὲ βούτυρο ἀρκετό, ντομάτη ἀναλυμένη καὶ ἀλατοπίπερο, χώνουμε τότε ἐδῶ κι' ἐκεῖ τὰ κομμάτια τοῦ κρέατος καὶ τὰ πεταψὶ μὲ βούτυρο ἀρκετὸς, ντομάτα ἀναλυμένη καὶ ἀλατοπίπερο, νο ὄχι δυνατὸ γιὰ νὰ μείνουν ξανθὰ τὰ κρεμμύδια. Ἀν θέλουμε τοῦ περιχύνουμε καὶ ἓνα ποτήρι κρασί ἄσπρου ἀρεταίνωτο, τὴν ὥρα πού θὰ ψήνεται.

(Ἐστάλη ὑπὸ τῆς κυρίας ΤΣΟΠΑΛΗ)

ποτέ... Ζητάω νὰ τὸν πουλήσω ὄσα-ὄσα.

—Σάν νὰ λέμε, δὲν τὸν θέλεις; τοῦ εἶπεν ὁ Σκαπέρδας.

—Τί νὰ τὸν κάμω; Κρύωσε ἡ καρδιά μου!

—Καὶ δὲν μᾶς τὸν χαρίζεις, σὲ παρακαλῶ.

Ὁ ξένος δὲν ἀπάντησε. Μιὰ σιωπὴ ἀπλώθηκε.

Μὲ τὴν διήγησι αὐτὴ κάτι ψυχρὸ ἔσταξε στὴν καρδιά μας.

Ὁ Σκαπέρδας τὸ κατάλαβε.

—Ἐλα τώρα, ἄς ἀφήσουμε, εἶπε, τὰ παραμῦθια καὶ ἄς ἐξακολουθήσουμε τὸ γλέντι μας.

Ὁ ἥλιος βασιλεύει
στὰ παραθύρια τῆς,
κ' ἡ Νέττα τοῦ Φασούλα
βάφει τὰ φρούδια τῆς...

Μὲ τὸ τραγοῦδι ὄλοι οἱ Καστοριανοὶ λημονήσαν τὴν ἱστορία καὶ φαιδροὶ καὶ εὐθυμοὶ τὰ θάλλαν μὲ τὴ μακαρίτισσα τὴ Νέττα τοῦ Φασούλα.

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.